

Úkol č. 8

Od začátku 17. století se mnohé mění. Období novověku (v historické literatuře je označováný ranný novověk – 17. st. – ½ 18. st.) je charakteristické změnou pojetí lidského poznání. Otázka: Jak vlastně člověk poznává? začíná být problém. Proto se objevují racionalistické (hlavní představitel R. Descartes) a empirické (hlavní představitel J. Locke) teorie poznání, které se rozvíjejí až do současnosti. Obě tyto teorie začínají pracovat s pojmy, které předešlá období neznali (nebo je používali ve zcela jiném významu) – SUBJEKT a OBJEKT poznání. Hlavním smyslem tohoto úkolu je uvědomit podstatu této velké změny ve stylu evropského myšlení, poznání. Právě novověk nastartoval období velkého „vědeckého“ rozvoje.

(Doporučuji čerpat z knih: Blecha, I. *Filosofie*, s. 87–112; a Nicola, U. *Obrazové dějiny filosofie*, 302–307. Obě knihy jsou k dispozici ve fakultní knihovně ve vícero výtiscích. Není nutné číst všechno, ale vybrat si příslušné informace. K některým otázkám bude dobré se podívat i do jiných zdrojů. Při studiu tohoto tématu je možné využít prezentaci „Novověký obrat“ umístěnou na: Učební materiál → Obrazové materiály.)

Na následující otázky odpovídejte jednoslovně (např. ano, ne, musí, nemusí atd.) a následně odůvodněte svůj názor (dvě až pět stručných vět. Nutné uvést zdroj, ze kterého jste čerpali!! – Z toho vyplývá, že na konci vypracovaného úkolu musí být uveden seznam použité literatury!):

- a) Projevila se v Descartově myšlení nějak nejistota, kterou známe z barokní (tedy novověké) literatury, a proč?
- b) Labyrint je symbolem jistoty, proto jej nacházíme jako základní motiv v díle J. A. Komenského, a proč?
- c) Racionalismus je teorie poznání, která klade důraz na *racio* tedy zkušenost, a proč?

Odpovězte na následující otázky (4–10 vět. Nutné uvádět zdroj):

- A) Vysvětlete podrobněji v čem spočíval hlavní rozdíl mezi pojetím poznání, jak jej vnímala antika i středověk a jak jej vnímalo 17. století?

(Tato otázka je těžká. Jestliže ji správně zodpovíte, bude to zohledněno v bodovém ohodnocení [+3]. Je zde nutné porovnat, jak poznání vnímal např. Aristotelés (např. *Filosofie*, s. 75–83, je ale dobré vyjít i z jiné literatury) a např. Descartes a Locke – jako návod, jak o věci přemýšlet viz powerpointovou prezentaci Novověký obrat vyvěšenou ve Studijních materiálech → Obrazové materiály)

B) Definujte základní rozdíly mezi racionalismem a empirismem.

C) Jak styly poznání indukce a dedukce souvisí s racionalismem a empirismem.